

Η εφηβεία μέσα από τα μάτια των εφήβων

Χάρις Χαραλάμπους
Συμβουλευτική Ψυχολόγος

www.withcharis.com

«Στην ηλικία σου, Τόμυ,
το σώμα ενός αγοριού
βιώνει αλλαγές που δεν
είναι πάντα εύκολο να
κατανοήσεις»

«Το κοριτσάκι μας
μεγαλώνει – σήμερα το
πρωί μου είπε ότι με μισεί.»

Πατέρας: «Αποβλήθηκες από το σχολείο γιατί γέμισες τα συρτάρια των καθηγητών με κόπρι και μετά τα κάρφωσες;! Μα τι σκεφτόσουν;!!»

Γιος: «Είμαι 15 χρονών, συνήθως δε σκέφτομαι.»

«Γεια σας, είμαι η Σίντι! Για να μου ζητήσετε ραντεβού, πατήστε 1. Για να τα χαλάσετε μαζί μου, πατήστε 2. Για να μου πείτε ότι είμαι όμορφη, πατήστε 3....»

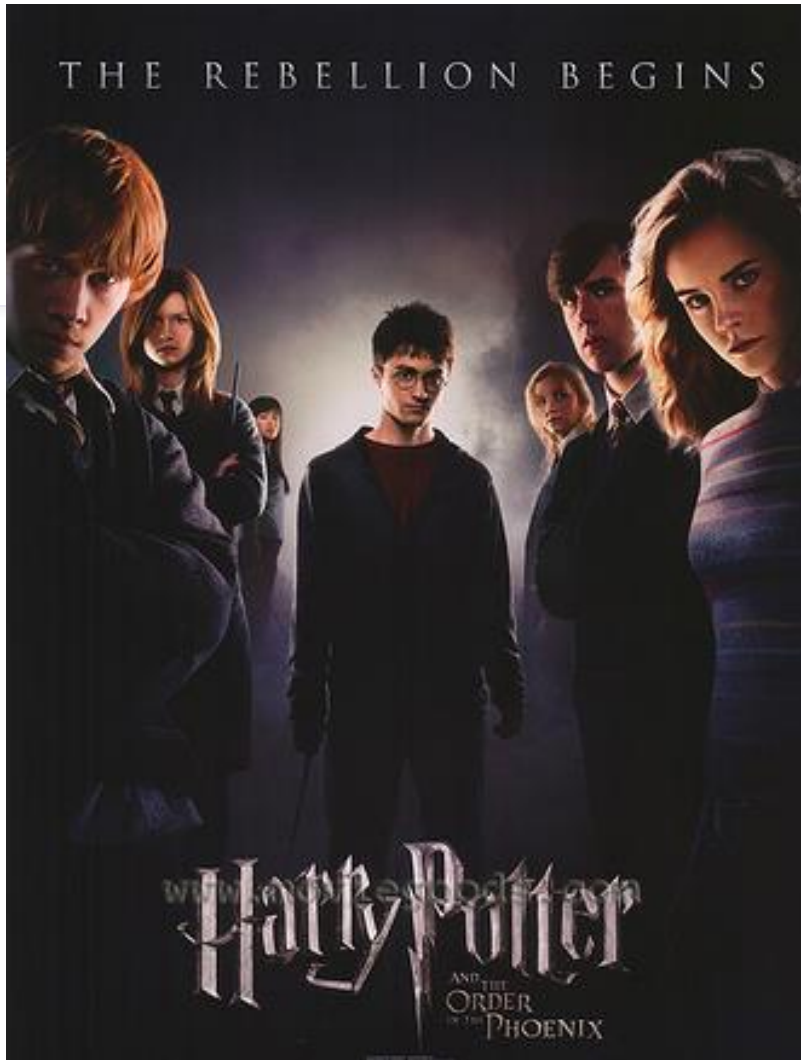

«Μην ανησυχείς, μαμά.
Απλά περνάς μια
φάση....»

Πατέρας: «Είναι καιρός να
μιλήσουμε για το σεξ.»
Γιος: «Εντάξει, μπαμπά. Τι
θες να μάθεις;»

Η επανάσταση αρχίζει.....

Ο έφηβος Χάρι Πότερ

Ιστορικό του Χάρι: απώλεια (ορφανός από γονείς), απόρριψη από οικογένεια που τον φροντίζει και στο σχολείο (καταδίωξη από άλλα παιδιά)

Με υποστήριξη => Ικανός/πρόθυμος για μάθηση όταν βρει οικογένεια που τον αποδέχεται και καθηγητές που τον στηρίζουν (αυτοεκτίμησή και αίσθημα ότι ανήκει)

Σχέσεις με συνομήλικους του: βασίζεται στην υποστήριξή τους, τον βγάζουν από δύσκολη θέση, παίρνει ηγετικό ρόλο

Επαναστάτης έφηβος: νεύρα, ξεσπάσματα θυμού, θλίψη, επαφή με τη σεξουαλικότητά του, ερωτεύεται

Μάχη για επιβίωση: μέσα του παλεύει με τους προσωπικούς του δαίμονες, έξω παλεύει με το κακό, αναδύεται ως τρυφερός, ικανός, ηρωϊκός νέος

Έκφραση με πολλούς τρόπους

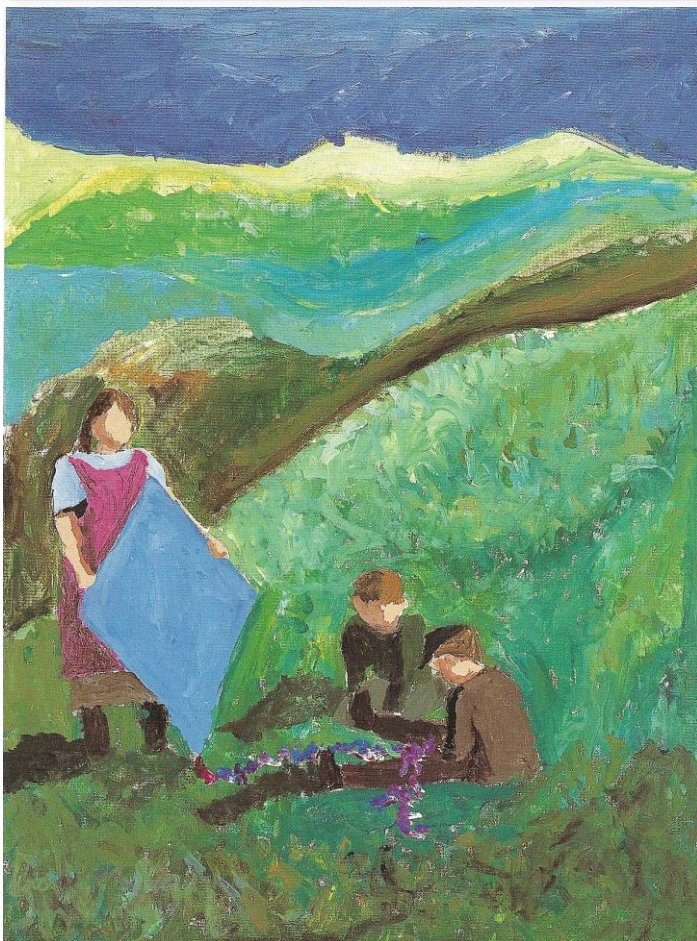
Οι έφηβοι αφήνουν το αποτύπωμα τους πάνω στον κόσμο με πολλούς και διάφορους τρόπους. Αυτά που δημιουργούν είναι κάτι που πηγάζει από μέσα τους (σαν να είναι μυστικό) και βγαίνει προς τα έξω, γίνεται δημόσιο. Φανερώνουν περιέργεια, μάθηση, εξερεύνηση, δεξιότητες, ικανοποίηση.

Οι απόψεις τους καταγράφονται μέσα από την τέχνη και μέσα από έρευνα.

Έκφραση μέσα από την τέχνη

(Πηγή: Βιβλίο *Childhood Revealed – Art expressing pain, discovery and hope*, 1999)

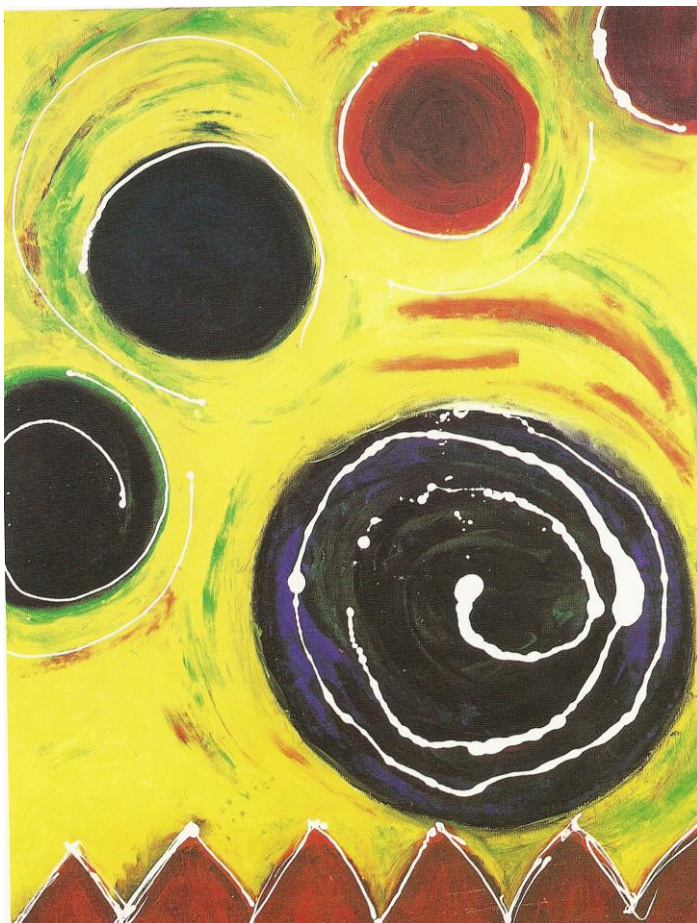
Αγόρι, 15. «Η Αθωότητα της Νεότητας»

Θέμα: Ανεξαρτησία

Τρία παιδιά φτιάχνουν ένα χαρταετό πάνω στο λόφο. Ο χαρταετός αντιπροσωπεύει τη ζωή. Το σχοινί αντιπροσωπεύει γεγονότα της ζωής που οδηγούν σε εκείνη τη φάση της ζωής μας που είμαστε ανεξάρτητοι. Εγώ είμαι το αγόρι που κάθεται και παρακολουθεί τους άλλους. Παρακολουθώ τους άλλους να ζουν τη ζωή τους και μαθαίνω από τις παρατηρήσεις μου.

Έκφραση μέσα από την τέχνη

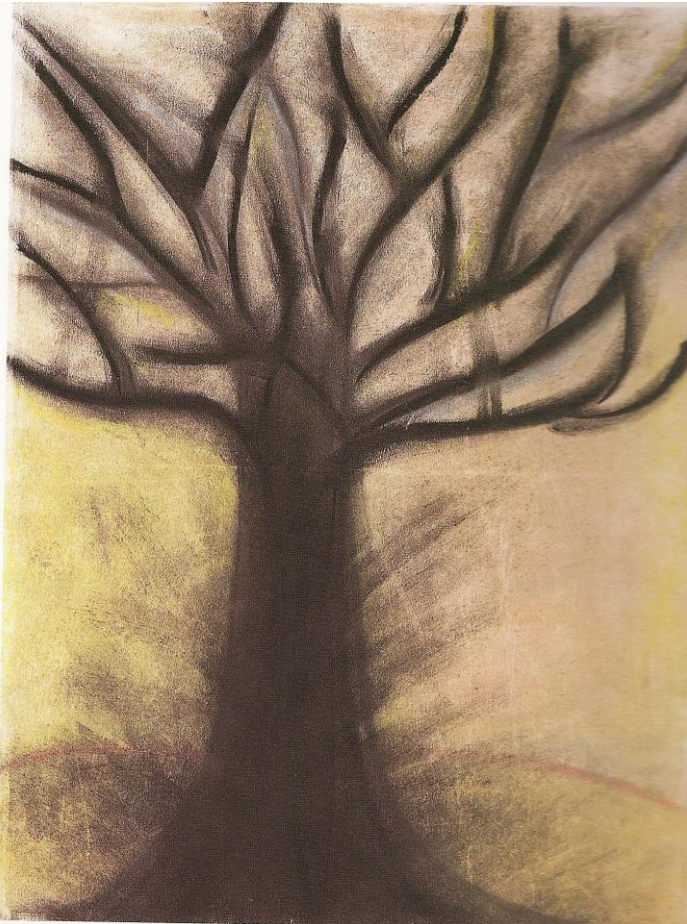
Κορίτσι, 17. «Οι φωτεινοί κύκλοι μου»

Θέμα: Επιβίωση

Οι φωτεινοί κύκλοι μου σχετίζονται με μένα και το πώς επιβιώνω μέσα από τις δυσκολίες. Όσο μεγαλύτεροι οι κύκλοι, τόσο πιο καλά τα πάω. Η ζωή είναι ένας ατελείωτος κύκλος και απλά ελπίζω να μπορέσω να ζήσω μέσα από αυτόν.

Έκφραση μέσα από την τέχνη

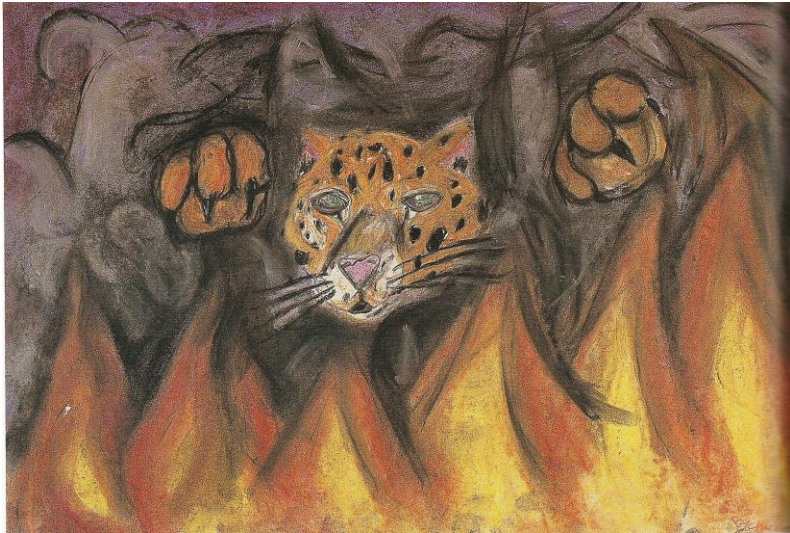
Κορίτσι, 17. «Κίνηση σε αργό χρόνο»

Θέμα: Αυτάρκεια

Όταν ζωγράφισα αυτό το δέντρο, είχα έντονα συναισθήματα. Αυτό το δέντρο είμαι εγώ. Του λείπει το χρώμα και έχει μια αίσθηση θυμού, λύπης και αμφιβολίας. Το δέντρο είναι σκοτεινό, σαν εμένα, όμως δίνει ακόμη ζωή και ενέργεια. Είναι δυνατό και καλό. Είναι αυτάρκες και γερά στερεωμένο στο έδαφος.

Έκφραση μέσα από την τέχνη

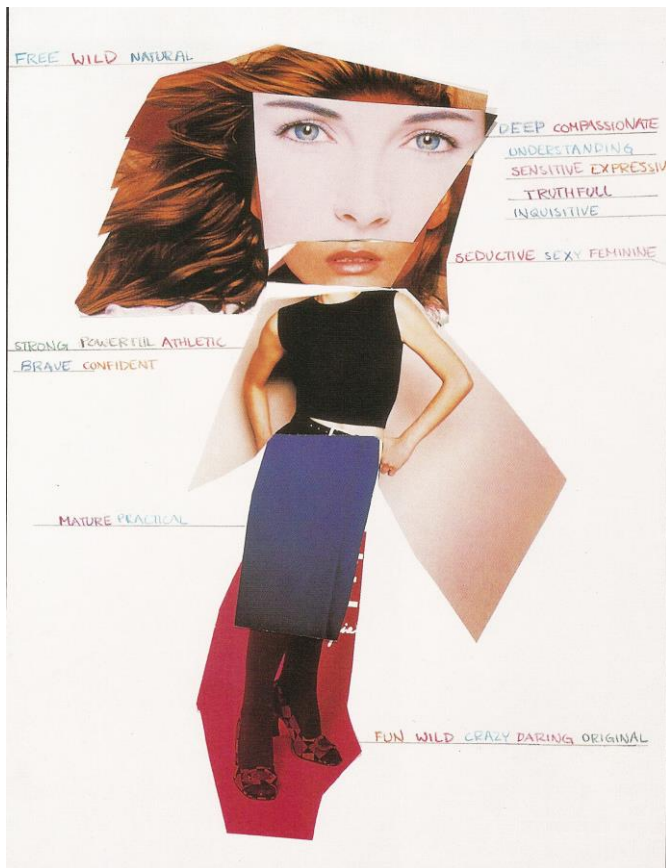
Αγόρι, 16. «Τίγρης»

Θέμα: Δύναμη

Αυτή η εικόνα είναι πραγματικά εγώ. Εκφράζει αυτά που αισθάνομαι μέσα μου. Κάποιες φορές αισθάνομαι σαν τίγρης, γρήγορη και βίαιη. Η φωτιά εκπροσωπεί το θυμό μου. Ο καπνός δείχνει πόσο μπερδεμένα είναι τα πράγματα γύρω μου. Αισθάνομαι την ανάγκη να τρέξω μακριά.

Έκφραση μέσα από την τέχνη

Κορίτσι, 15. «Εικόνα»

Θέμα: Ισορροπία

Η ιδανική γυναίκα ισορροπεί πολλά χαρακτηριστικά για να φτιάξει την εικόνα (image) της. Η κάθε γυναίκα διατηρεί τη δική της εκδοχή αυτού του τέλει ατόμου στο μυαλό της. Οι πράξεις μας και οι αντιδράσεις μας έχουν ως στόχο να συμβαδίζουν με αυτή την εικόνα που θαυμάζουμε. Όμως, το ερώτημα της ύπαρξης της ιδανικής γυναίκας παραμένει αδιευκρίνηστο. Μπορεί ένα οποιοδήποτε άτομο να έχει όλα αυτά τα χαρακτηριστικά;

Έκφραση μέσα από την τέχνη

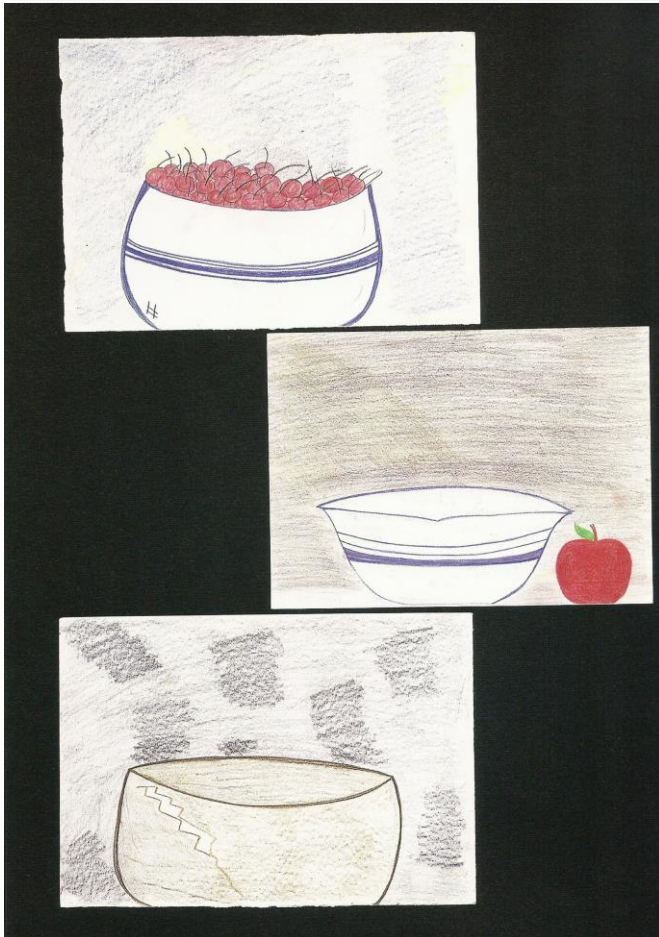
Αγόρι, 13. «Σύγχυση»

Θέμα: Εκτίμηση

Αυτές τις σκέψεις κάνουν οι γονείς μου για μένα. Δεν ξέρουν τι να κάνουν μαζί μου.

Έκφραση μέσα από την τέχνη

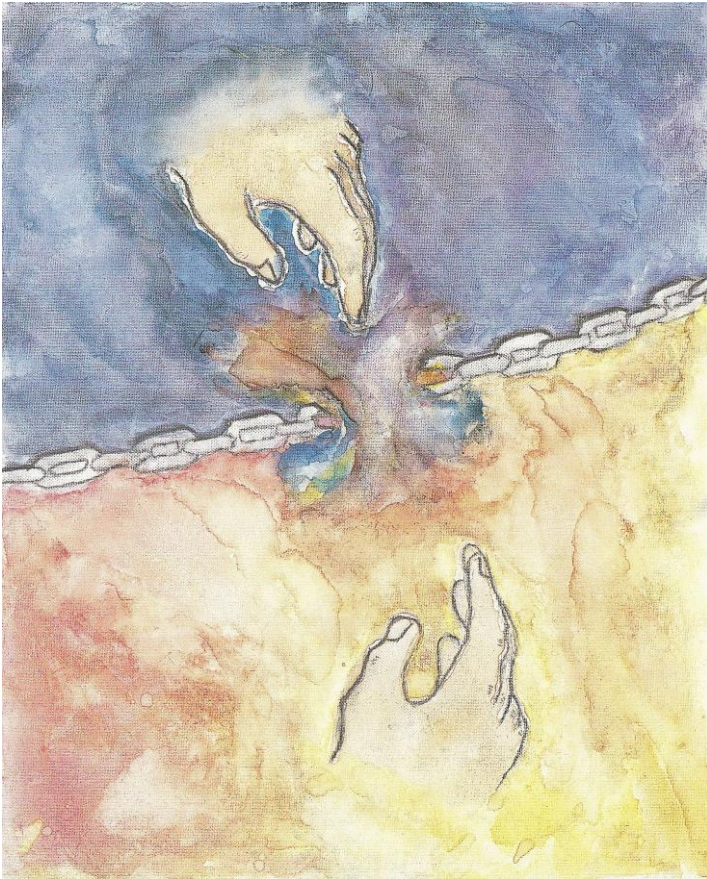
Κορίτσι, 17. «Δύο άκρα και ενδιάμεσα»

Θέμα: Υγεία

Το μπωλ με τα κεράσια αντιπροσωπεύει την εικόνα που δείχνω στον κόσμο: δυνατή, γλυκιά και τέλεια. Το ραγισμένο, άδειο μπωλ είναι το πώς βλέπω τον εαυτό μου: τραυματισμένη, μόνη/ανικανοποίητη, με ατέλειες. Το άδειο μπωλ με το φρούτο δίπλα του αντιπροσωπεύει πώς θα ήθελα τον κόσμο να με βλέπει και πώς θα ήθελα να αισθάνομαι για τον εαυτό μου: ασφαλής, όμορφη και υγιής.

Έκφραση μέσα από την τέχνη

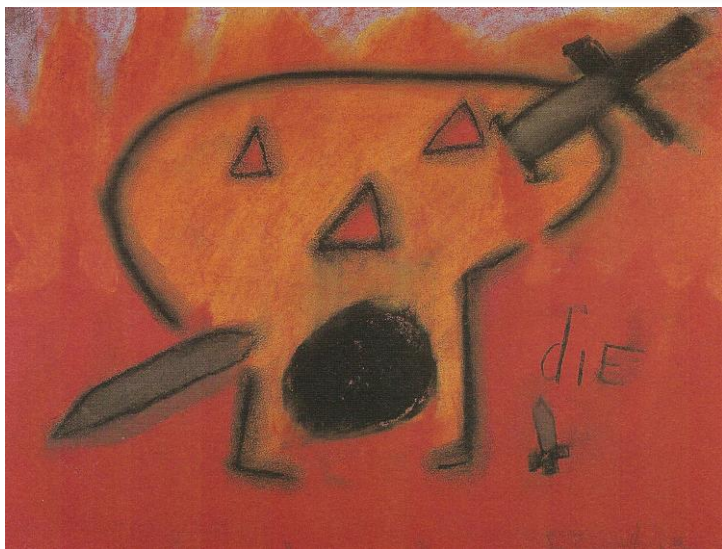
Αγόρι, 15. «Βρίσκοντας διέξοδο»

Θέμα: Στήριξη

Σε αυτόν τον πίνακα, εγώ βρίσκομαι στη σκοτεινή πλευρά και οι άλλοι στην ανοιχτόχρωμη πλευρά. Υπάρχει μια αλυσίδα στη μέση επειδή συνήθιζα να στήνω ένα συναισθηματικό τοίχο και δεν άφηνα τους άλλους να με βοηθήσουν. Χρησιμοποιούσα ναρκωτικά για να βοηθώ τον εαυτό μου. Τώρα η αλυσίδα έχει σπάσει και επιτρέπω στους άλλους να με βοηθήσουν. Δεν είμαι πλέον μόνος.

Έκφραση μέσα από την τέχνη

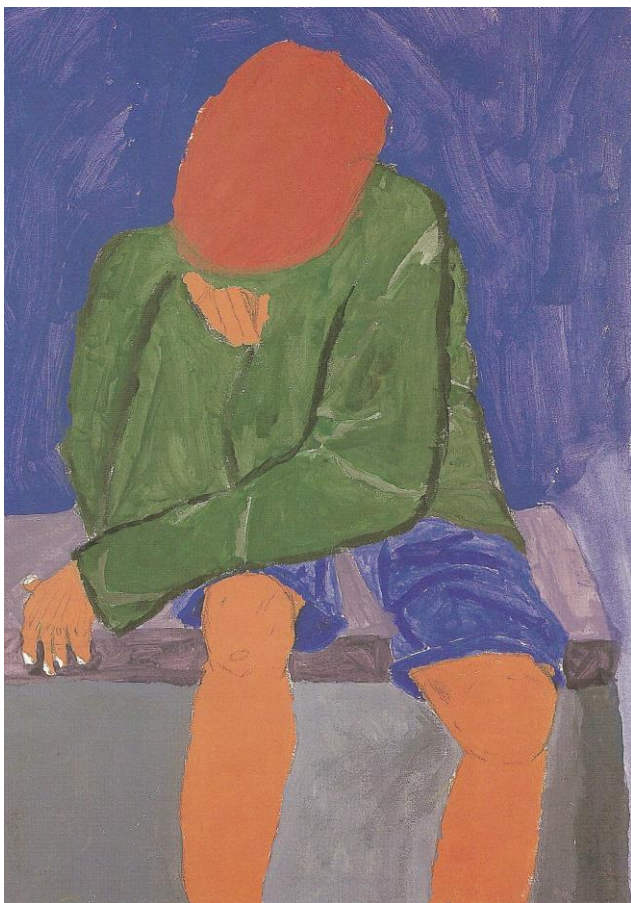
Αγόρι, 15. «Σκελετός»

Θέμα: Ειλικρίνεια

Αυτή η εικόνα μιλά για το πώς μαχαιρώθηκα πισώπλατα από έναν από τους καλύτερους μου φίλους. Ο σκελετός μαχαιρώθηκε στο κεφάλι και πυροβολήθηκε στο στόμα.

Έκφραση μέσα από την τέχνη

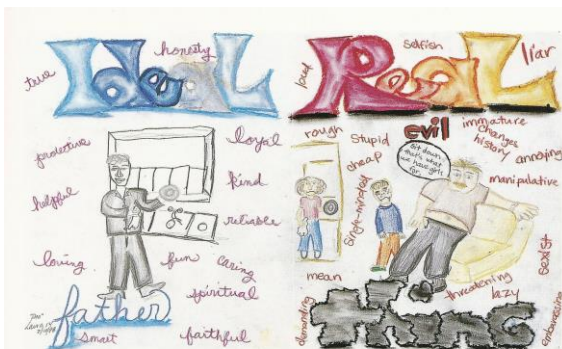
Αγόρι, 13. «Άπτλο»

Θέμα: Αποφασιστικότητα, σιγουριά

Τα χρώματα είναι σκούρα επειδή στόχος είναι να φανεί πόσο αναποφάσιστος είναι. Το πρόσωπο του είναι ιδιαίτερα σκούρο επειδή δε μπορεί να αποφασίσει τι να κάνει.

Έκφραση μέσα από την τέχνη

Female, 14 years old. *Ideal Dad vs. Real Dad*, 1998. Colored pencil & graphite, 12 x 18"

Κορίτσια, 14 και 17.

«Ο πραγματικός μου μπαμπάς vs Ο ιδανικός μου μπαμπάς»

Θέμα: Προστασία, ηρεμία

Έκφραση μέσα από την τέχνη

Αγόρι, 16. «Επιστροφή»

Θέμα: Ανθεκτικότητα

Νιώθω ότι αυτή η εικόνα εκπροσωπεί το ότι επιστρέφω στον παλιό εαυτό μου και αφήνω τον κόσμο έκπληκτο. Οι φίλοι μου και οι γονείς μου είναι μάρτυρες στην εκπληκτική επάνοδό μου στο γήπεδο της ζωής και θα με δουν να ξεπερνάω τα εμπόδια που έρχονται στο δρόμο μου.

Έρευνα: Η ζωή των εφήβων μέσα από τα μάτια τους

Ανώνυμα Ερωτηματολόγια
Προσωπικές συνεντεύξεις
2008-2010

153 έφηβοι (97 από Κύπρο, 56 από Λήμνο)

71 Κορίτσια + 82 Αγόρια

Ηλικίες: 12 – 18 ετών

Έρευνα: Η ζωή των εφήβων μέσα από τα μάτια τους

Αγαπητή/έ φίλη/ε,
έχεις επιλεγεί για να λάβεις μέρος σε μια έρευνα με θέμα τη ζωή των εφήβων. Η συμμετοχή σου είναι σημαντική! Παρακαλούμε όπως απαντήσεις τις πιο κάτω ερωτήσεις όσο πιο ειλικρινά μπορείς. Τα στοιχεία που θα δώσεις είναι εμπιστευτικά. Δε χρειάζεται να δώσεις το όνομά σου. Σ' ευχαριστούμε!

A) Πόσων ετών είσαι; B) Είσαι αγόρι ή κορίτσι;

Γ) Ποιο είδος (ή είδη) μουσικής ακούς;

Δ) Εκτός από το σχολείο/μελέτη, με τι άλλο ασχολείσαι στον ελεύθερο σου χρόνο;.....

E) Συνήθως, με ποιους τρόπους επικοινωνείς με: (κύκλωσε αυτά που ισχύουν)

* Τους φίλους σου; Τηλέφωνο – Διαδίκτυο – SMS – Πρόσωπο με πρόσωπο

* Τους γονείς σου/αυτούς που σε φροντίζουν; Τηλέφωνο – Διαδίκτυο – SMS – Πρόσωπο με πρόσωπο

ΣΤ) Αν είχες να επιλέξεις μεταξύ του να βρίσκεσαι, αυτή τη στιγμή, στο χώρο που είσαι τώρα ή κάπου αλλού, τι θα διάλεγες; Αν απάντησες «Κάπου αλλού», ποιος χώρος είναι αυτός και ποιους θα ήθελες να έχεις μαζί σου;

Z) Ποια νομίζεις είναι τα 7 θέματα τα οποία απασχολούν/ανησυχούν περισσότερο τα παιδιά της ηλικίας σου;

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....

H) Βάλε ένα ✓ δίπλα από τα πιο πάνω θέματα που πιστεύεις ότι οι γονείς σου/αυτοί που σε φροντίζουν γνωρίζουν ότι σε απασχολούν.

Θ) Βάλε ένα + δίπλα από τα πιο πάνω θέματα που πιστεύεις απασχολούν και τους γονείς σου/αυτούς που σε φροντίζουν.

I) Συνήθως, πώς ενημερώνεις τους γονείς σου/αυτούς που σε φροντίζουν για κάτι που σε ανησυχεί;.....

K) Οι γονείς σου/αυτοί που σε φροντίζουν γνωρίζουν τους φίλους σου; ΝΑΙ – ΟΧΙ – ΜΕΡΙΚΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

Λ) Οι γονείς σου/αυτοί που σε φροντίζουν εγκρίνουν τους φίλους σου (είτε τους γνωρίζουν είτε όχι);.....

M) Αν είχες σχέση με κάποιο αγόρι/κορίτσι, με ποιον/ποιους θα το συζητούσες περισσότερο;.....

N) Τι σου αρέσει περισσότερο στην εμφάνισή σου;

..... Τι σου αρέσει λιγότερο;.....

Ξ) Γενικά, πόσο ευχαριστημένος/ος είσαι από τις σχέσεις σου με (κύκλωσε αυτό που ισχύει):

* Τους φίλους σου; Καθόλου – Λίγο – Πολύ – Πάρα πολύ

* Τους καθηγητές σου; Καθόλου – Λίγο – Πολύ – Πάρα πολύ

* Τους γονείς σου/αυτούς που σε φροντίζουν; Καθόλου – Λίγο – Πολύ – Πάρα πολύ

O) Για ποια θέματα συζητάς συνήθως με τους γονείς σου/αυτούς που σε φροντίζουν;.....

Π) Τι σου αρέσει περισσότερο για την ηλικία σου;.....

..... Τι σου αρέσει λιγότερο;.....

P) Αν είχες 3 ευχές που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν μέχρι να γίνεις 18 ετών, ποιες θα ήταν αυτές;

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Σ) Πώς το δείχνεις συνήθως στους γύρω σου όταν:

* Είσαι χαρούμενη/ος;.....

* Είσαι θυμωμένη/ος;.....

* Είσαι λυπημένη/ος;.....

T) Για ποια πράγματα ζητάς συνήθως βοήθεια από:

* Τους φίλους σου;.....

* Τους καθηγητές σου;.....

* Τους γονείς σου/αυτούς που σε φροντίζουν;.....

Y) Αν μπορούσες να αλλάξεις κάτι στη συμπεριφορά των γονέων σου/αυτών που σε φροντίζουν απέναντί σου, τι θα ήταν αυτό;

Φ) Τους τελευταίους 6 μήνες, σου ζητήθηκε να κάνεις κάτι που δεν ήταν δίκαιο ή ήταν ενάντια στη θέλησή σου; Αν «Ναι», τι ήταν αυτό;.....

Χ) Στον πλανήτη μας συμβαίνουν δυσάρεστα γεγονότα που επηρεάζουν πολλά παιδιά της ηλικίας σου (π.χ. πόλεμοι, φτώχεια, ναρκωτικά, σεξουαλική εκμετάλλευση). Αν γινόσουν αύριο πρόεδρος της χώρας και μπορούσες να κάνεις τον κόσμο καλύτερο για αυτά τα παιδιά, ποια θα ήταν η πρώτη αλλαγή που θα προωθούσες;.....

Ψ) Γράψε μια πρόταση που πιστεύεις ότι μόνο όσοι σε γνωρίζουν καλά θα καταλάμβαιναν αμέσως (μπορείς να χρησιμοποιήσεις ελληνικούς ή αγγλικούς χαρακτήρες ή συντομογραφίες)

* Ανάμεσα σε αυτούς που θα καταλάμβαιναν την πρότασή σου, είναι και οι γονείς/φροντιστές σου; ΝΑΙ - ΟΧΙ

Ω) Τελικά, είναι ωραίο πράγμα να είναι κανείς έφηβος, ή όχι;

Θέματα

Έγνοιες/ανησυχίες
Επικοινωνία με το περιβάλλον
Επικοινωνία συναισθημάτων
Σχέσεις με φίλους και γονείς
Αυτό-εικόνα, απόψεις, όνειρα
Ενδιαφέροντα και ασχολίες

Τι απασχολεί περισσότερο τους έφηβους

Σχέσεις με το αντίθετο φύλο

Εμφάνιση

Εξόδοι/Διασκέδαση/Ελεύθερος χρόνος

Σχολείο

Φιλίες

Σπουδές/Αποκατάσταση

Κάπνισμα - Ουσίες

Σχέσεις με γονείς

Κοινωνική Εικόνα/Φήμη

Κοινωνικά προβλήματα

Ποδόσφαιρο

Μηχανές – Αυτοκίνητα

Τι απασχολεί περισσότερο τους γονείς (άποψη εφήβων)

Σχολείο

Σχέσεις με το αντίθετο φύλο

Εξόδοι/Διασκέδαση/Ελεύθερος χρόνος

Σπουδές/Αποκατάσταση

Μέλλον

Φιλίες

Κάπνισμα – Ουσίες

Εμφάνιση

Χαρτζιλίκι

Επικοινωνία με τους γονείς

Ενημέρωση γονέα για ανησυχίες: Κυρίως «Ναι» (82%)

Συζήτηση για σχέση με αγόρι/κορίτσι:

Κυρίως «με φίλους»

Γονείς (κυρίως με τη μητέρα)

Ο γονέας γνωρίζει τους φίλους:

Κυρίως «Όλους» (43%) ή «Μερικούς» (54%)

Ο γονέας εγκρίνει τους φίλους:

Κυρίως «Όλους» (63%) ή «Μερικούς» (25%)

Επικοινωνία με τους γονείς

- Ανοίγω ευθέως συζήτηση
- Τους πλησιάζω με ευγενικό τρόπο και τους λέω ότι θέλω να το συζητήσουμε
- Τους λέω πως θέλω να τους πω κάτι για να μείνουν να με ακούσουν
- Τους το φέρνω με τρόπο για να μην ανησυχήσουν
 - Συζητώ μαζί τους όταν είμαστε μαζεμένοι, στο αυτοκίνητο (καθοδόν προς τα ιδιαίτερα)

Επικοινωνία με τους γονείς

- Εάν είναι για κάτι κακό, τους το λέω με πλάγιο τρόπο
 - Συνήθως δεν τους ενημερώνω γιατί δεν έχουμε επικοινωνία σε θέματα που με απασχολούν εκτός από τον επαγγ. μου προσανατολισμό
 - Πηγαίνω και μιλώ συνήθως με την αδελφή μου
- Δεν τους ενημερώνω. Προσπαθώ να ξεπερνά μόνος μου τα προβλήματά μου.
 - Τους ενημερώνω αν είμαι σίγουρος πως θα με βοηθήσουν πραγματικά

Έκφραση συναισθημάτων

Όταν είμαι χαρούμενη/ος: Χαμογελώ, τραγουδώ, γελώ,
μιλώ πολύ, κάνω αστεία

Όταν είμαι θυμωμένη/ος: Αποφεύγω να μιλώ, κρατώ
μούτρα, φωνάζω, ξεσπώ στους άλλους

Όταν είμαι λυπημένη/ος: Αποφεύγω να μιλώ,
απομονώνομαι, κατσουφιάζω, κλαίω

Βαθμός ευχαρίστησης: Σχέσεις με φίλους, γονείς

	Με φίλους	Με γονείς	Με καθηγητές
Πάρα πολύ	80	84	14
Πολύ	53	46	70
Λίγο	17	18	45
Καθόλου	3	4	23

Ζητώ βοήθεια....

Από τους φίλους: Σχέσεις με αντίθετο φύλο
Εμφάνιση
Μαθήματα
Συμβουλές
Χρήματα

Από τους γονείς: Σχολείο/Μαθήματα
Τα πάντα
Δεν τους ζητώ

Από τους καθηγητές: Μαθήματα

Συζητώ με τους γονείς μου για...

Σχολείο/Μαθήματα

Τα προβλήματά μου

Συμπεριφορά

Εξόδους

Το μέλλον

Σχέσεις με φίλους

Οικογενειακά θέματα

Τι μου αρέσει για την ηλικία μου...

Βόλτες/Εξόδους

Σχέσεις με αντίθετο φύλο

Φιλίες

Λίγες υποχρεώσεις

Ξεγνοιασιά

Τι δεν μου αρέσει για την ηλικία μου...

Σχολείο/Μαθήματα!!!

Δε μπορώ να κάνω ό,τι θέλω

Δυσκολίες σε σχέσεις με γονείς

Εύχομαι, μέχρι να γίνω 18 ετών...

Σχολείο/Βαθμοί
Σπουδές/Σταδιοδρομία
Μηχανή/αυτοκίνητο
Φιλίες
Ελευθερίες
Σχέσεις
Λεφτά/Υλικά αγαθά
Εμφάνιση
Ταξίδια
Καλύτερη συμπεριφορά
Καλύτερες σχέσεις με γονείς
Κοινωνικές αλλαγές

Αν μπορούσα να αλλάξω τη συμπεριφορά των γονιών μου....

- Να έχω περισσότερες ελευθερίες (εξόδους)
- Να είναι πιο ήρεμοι, να μη μου φωνάζουν
 - Να είναι λιγότερο πιεστικοί, πιο ελαστικοί/κατανοητικοί, να μη μουρμουρούν
 - Να μην αντιδρούν με το παραμικρό
 - Να μου δίνουν περισσότερη σημασία, να ενδιαφέρονται περισσότερο για μένα, να περνούν περισσότερο χρόνο μαζί μου
 - Να με εμπιστεύονται περισσότερο

Αν μπορούσα να αλλάξω τη συμπεριφορά των γονιών μου....

- Να αλλάξουν τον τρόπο σκέψης τους
- Να μην είναι τόσο συντηρητικοί/ «αρχαίοι»
- Να μη γνοιάζονται ΤΟΣΟ πολύ, να μη με υπερπροστατεύουν
 - Να συζητούν μαζί μου
- Να σταματήσουν να τσακώνονται γιατί χαλούν τη ψυχολογία μου
- Να αποδέχονταν κάποιες μειονότητες ανθρώπων που εγώ δέχομαι και αγαπώ

Αν μπορούσα να αλλάξω τη συμπεριφορά των γονιών μου....

- Να μη μου κατηγορούν τους φίλους μου
 - Να μη μου λένε ψέματα
 - Να σταματήσουν να πίνουν
 - Να εργάζονται λιγότερες ώρες
- Να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στον εαυτό τους
 - Να μη σπεύδουν σε συμπεράσματα για τη συμπεριφορά μου χωρίς να φταίω
 - Να έχω ίση μεταχείριση με τα αδέρφια μου

Τι είναι άδικο/ενάντια στη θέλησή μου

- Να κρατώ μουσικά από φίλους
- Να πιεστώ να πάω σπίτι ενώ είμαι με τον....
- Να κάνω εγώ την εργασία και να πάρουν και οι άλλοι βαθμό
- Να δώσω δύο διαγωνίσματα σε μια μέρα
- Να κάνω μαθήματα που δε με ενδιαφέρουν
- Να μου προσφέρουν «τσιγάρο» ενώ δεν το θέλω
- Να αποδεχτώ το νέο σύζυγο της μητέρας μου

Τι είναι άδικο/ενάντια στη θέλησή μου

- Να κάνω σε κάποιον μια φάρσα που δε μου αρέσει
 - Να μη βγαίνω έξω, να μην έχω κινητό/διαδίκτυο
 - Να βγω με μια παρέα που δε θέλω/όταν βαριέμαι
 - Να πω ψέματα
 - Να καλύψω κάποιο φίλο
 - Να μείνω σπίτι ενώ ήθελα να βγω
 - Να κάνω σεξ, ενώ είμαι μόλις 14
- Να κατηγορήσω μια φίλη μου μπροστά σε άλλους φίλους

Είναι ωραίο πράγμα να είναι κανείς έφηβη/ος;

- Είναι καλό. Μεγαλώνεις, γνωρίζεις νέους φίλους, ωριμάζεις
- Είναι, αν έχεις αυτοσυγκράτηση αλλιώς μπορεί να εξελιχθεί σε βάσανο
 - Ναι, η παιδική ζωή είναι πιο ξέγνοιαστη
- Σίγουρα ΝΑΙ διότι όταν είσαι νέος μπορείς να κάνεις τα πάντα
 - Ναι, γνωρίζεις πολλά, μαθαίνεις τον εαυτό σου, αλλάζεις, έχεις εμπειρίες

Είναι ωραίο πράγμα να είναι κανείς έφηβη/ος;

- *Ναι, όταν έχεις το μυαλό σου και προσέχεις από τις παγίδες γύρω σου*
- *Ναι γιατί εξαρτάσαι από τους γονείς σου και είναι πιο εύκολο να ξεχνάς*
- *Ναι, όταν ζεις σε περιβάλλον που ξέρει να σε χειριστεί και να σε κατανοήσει*
- *Εξαρτάται από τις συνθήκες που έχεις γύρω σου και πώς θα επηρεαστεί ο χαρακτήρας σου (θετικά ή αρνητικά)*

